

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Sectio tertia, à Chalcedonensi Synodo, ad nostram usque ætatem
Origenismi fortunam perséquens

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

mum ipsi affinxisse scribit; idcirco nempe quod Chrysofomi causam adversus Theophilum A & Cyrillum defendisset: attamen veritate victum resipuisse, & temere jactatam calumniam prudenter revocasse.

XXV. Nonnullos autem contrariis ductos studiis Origeniano nomini hoc tempore favisse comperio. Theodoretus Hæreseon feriem contexens, nullum in iis Origenismum, nullos Origenistas recenset: imo vero Origenem cum laude & honore appellat. Certe totis quinquaginta annis Theodoro vetustior Philastrius Brixienfis, qui Hæreticorum item Catalogum edidit, nullam penitus fecit Origenistarum mentionem; quod in eo tamen minus mirandum est, utpote qui Epiphani, Hieronymi, Johannis Hierosolymitani, Theophili, Nitriensium, & Chrysofomi altercationes ætate præcesserit. Origenistas vero palam se produnt Socrates Scholasticus, & Hermias Sozomenus in Historiis suis; ita diligenter argumenta perquirunt omnia, quibus fulciri secta hæc & roborari potest. Fuit ex eodem grege Sidonius Apollinaris, fuit & Auctor Prædestinati æqualis temporum illorum, à Jacobo Sirmondo in lucem editus, studium suum adversus Origenem præ se ferens, & errores ipsius Operibus admittos, à falsariis, & librorum adulteratoribus Hæreticis intrufos & aspersos fuisse gnæviter contendens. Fertur etiam ex libris Origenis instructus ad impietatem & armatus Eutyches, impurus Hæreticus, unicam in Christo naturam posuisse. Adeo diversa homines de Origenis doctrina hac tempestate sentiebant.

SECTIO TERTIA.

I. Rursus è Palestina monasteriis Origenismus emergit. II. Origenistas apud Iustinianum accusat Sabas, III. Origenismum pessimè spargunt Nonnus & Leontius. IV. & aliquando post Nonni discipuli Theodorus & Domitianus Origenismi causa crudelia multa perpetrant. V. Sarabaita unde dicti. VI. Origenistarum gesta Imperatori renuntiat. VII. Gelasius Lauræ Præfatus, ab ejus aditu excluditur: huic in reditu defuncto succedit Georgius Origenista, Georgio Cassiano Conon, orthodoxo orthodoxo. Antiochena Synodus. VII. Epistolam ad Menam adversus Origenem scribit Iustinianus: VIII. cujus Epistola summa representatur. IX. Theophanis somnium. Iohannes Philoponus Origenizat. X. Trium Capitulorum causa aliquando post-ventilari cæpta est. XI. Edictum adversus tria Capitula promulgat Imperator, unde Schismata multa oriuntur. XII. Reflorescit Origenismus in Palestina. Synodus Quinta celebratur, XIII. & damnat tria Capitula. Hinc magnis motibus Ecclesia conturbatur. XIV. Verum in Quinta Synodo de Origene actum sit. XV. Quid in ea adversus Origenem constitutum sit, exponitur. XVI. Nova in Origenismum facta odij accessio, XVII. quæ prodeuntibus subinde annis paulatim obsolevit. In senfos sibi tamen nonnullos identidem Origenes natus est, XVIII. Græculos præcipue: à Latinis vero benignius exceptus est. XIX. Oraculum divinitus editum S. Mechtildi de salute Origenis, Guidonis & Platina de Origene judicium. Hujus causam tuentur Iohannes Picus, & Iohannes Nauclerus. Favet ipsi quoque Iohannes Tritemius, sed citra errorum ipsius defensionem. XX. Primus Origenis Opera prælo committit Iacobus Merlinus, & pro eo Apologiam scribit, unde Massæi & Bedæ conviciis appetitur. XXI. Defendunt Origenem Erasmus, Ferrarius, Sixtus Senensis, Genebrardus, & Halloxius: eundem impugnant Baronius, & Bellarminus, Lutherus, & Beza: incerta Sculteti ratio: æquiores in eum se gerunt Espenceus, Posservinus, Grefserus, & Binetus.

I. SUPERIORES turbas, velut de compacto, multorum annorum induciæ confectæ sunt, Origenismo faventibus quidem multis, pluribus etiam adversantibus, sed utrisque vel prementibus sententiam, vel citra discordiam aperientibus: quoad è Palæstinæ monasteriis nova rursus dissensionis flamma erumpens, maximum in Ecclesia peperit incendium. Nam cum ex erectis à S. Saba asceteriis per nefas exiissent monachi quidam perduelles, & ad torrentem Thecom in Palæstina novam Lauram extruxissent circiter annum Christi 517. reconciliatus cum illis Sabas, decoratæ à se & amplificatæ ipsorum Lauræ Johannem quendam præfecit. Scribit Cyrillus monachus, testis locuples, ut qui his locis & temporibus vixerit, morti proximum Johannem hujusmodi vaticinium edidisse. *Ecce veniunt dies, in quibus qui presentem locum habitant, descendent à recta fide, & extolentur*

Cyrrill. in
vit. S. Sa-
ba. c. 49. 50.

*A*lentur quidem in seipſis, ut cum divino David dicam, qui exacerbant: in audacia vero ſua deſtruentur, & aſtitudo eorum repente decideret. Dicitur res comprobavit: ſuffectus enim Sabæ nutu in Johannis locum Paulus, vir ſimplex, in Monachorum cœtum quatuor homines Origeniana lue laborantes non ſatis perſpecta eorum doctrina admittit: quos inter primas obtinebant Nonnus quidam Palæſtinus, non Origeniſtarum duntaxat, ſed Gentilium etiam & Manichæorum erroribus implicatus, & Leontius Byzantius, vel, ut aliis placet, Byzacenus. Hi ſub Agapeto, quem Novæ Lauræ præeſſe juſſerat Sabas, poſtquam Paulus ſolitudinis amans in Arabiam ſeceſſit, inſaniam ſuam prodiderunt. Quo comperto Eliæ Hieroſolymorum Epicoſopi, & Sabæ conſilio uſus Agapetus, ne latius ſerperet labeſ, Origeniſtas Laura conſeſſim exturbavit. Nec impetrare potuerunt illi ab Hieroſolymitano Præſule, qui Eliæ ſuccellit, ut in integrum reſtituerentur; quoad eos Mamas, poſt Agapeti obitum, Novæ Lauræ rector ſuſcepit, Origeniſmum quidem in ſinu geſtantes, ſed Sabæ metu animum diſſimulantes.

II. Graſſantes interea per Palæſtinam Samaritani maximis calamitatibus rem Chriſtianam afflixerunt. Nihil oſecutus Juſtinianum, ejuſque conjugem Theodoram, recens Imperium adeptos conſectis calumniis circumvenit vir dignitate illuſtris, nomine Arſenius, arte veterator ac ſycophanta, & Samaritanorum ſeditionis cauſam in Chriſtianos refudit. Quibus acceptis Sabam reſutandæ calumniæ ad Imperatorem allegat Hieroſolymit. Antifteſ A. Chriſti 530. Liberaliter eum excipit Juſtinianus, prolixæque omnia deſert. Tum vero præ cæteris unum id enixe poſtulavit Sabas, ut Arii, Neſtorii, & Origenis dogmata, quibus Eccleſiæ conturbabatur tranquillitas, de medio tollerentur. Annuſit Imperator, & Antonio Aſcalonitano, & Zachariæ Pellæ Epicoſopis per literas dedit negotium, ut has proſtigarent Hæreſes, & anathemati ſubjicerent.

III. Sub ſinem ſequentis anni humanis exempto Saba, magnum in Palæſtina incrementum Origeniſmus accepit: hujusmodi enim caſtigatore expeditus Nonnus, adminiſtro uſus Leontio, non Novam ſolum Lauram, ſed alia etiam hujus Eremi monaſteria hac peſte afflavit. Fruſtra tamen in corumpendo Sucæenſi aſceterio conatus ſuos conſumit, artes illius exſufflante Cyriaco, admirandæ virtutis ſene. Igitur ut ad monaſterii hujus regimen allegaretur Petrus Alexandrinus, Origeniſticæ vir addiſctus ſectæ, perfecit Nonnus: verum ut iſd doctrinam ſuam explicare cœpit, magno ſtatim omnium conſenſu deſectus eſt. Petrum D alium Græcia oriundum, prioris Petri conſimilem & partiarium, eique à Nonni aſſectis ſuffectum, Catholici itidem abdicarunt dignitate, & Caſſianum tandem Scythopolitanum, ſidei ac morum integritate ſtudentem, monaſterii Sucæenſis Archimandritam conſtituunt, Cyrillum quoque monachum, qui Sabæ vitæ literis mandavit, ad eundem Cyriacum literas ferre juſſit Johannes Silentarius, Epicoſopus, in Sabæ Laura tunc temporis delireſcens, Origeniſtis inſenſus, quibus enixe ab eo poſtulabat, ut Nonni ac Leontii, aliorumque Origeniſtarum, qui novam Lauram inſidebant, conſutationem & exilium à Deo impetraret. Reſpondit Cyriacus prope eſſe, cum miſerrime Nonnus & Leontius eſſent interituri, reliqui vero ipſorum aſſectæ Nova Laura expellerentur. Tum ſermones hunc inter & Cyrillum de rebus Origeniſtarum ultro citroque habitos fuiſſe narrat Symeon Metaphraſtes, à quo E Cyriaci vita conſcripta eſt. Circa hoc ipſum tempus aliqua Origenis opuſcula Bellator Presbyter in Latinam linguam reſundeſcit.

IV. Res aliquantiſper tranquillatæ videbantur, cum Nonni diſcipuli Domitianus, & Theodoretus, cognomento Aſcidas, Ancyranus ille, hic Cæſareæ Cappadociæ creatus Antifteſ, ad promovendum Origeniſmum recens adepta poteſtate abuſi ſunt. Eorum quippe præſidio conſiſſi Origeniſtæ non jam per cuniculos, non ſubdolis ratiocinationibus incautas mentes expugnare tentarunt, ſed aperta vi graſſantes, armis inſtructi, quorum animos labefactare non poterant, eorum monaſteria funditus diruebant. Et in maximam quoque Sabæ Lauram caſtrages incubuiſſet, niſi via aberrantes in aſpera incidiſſent loca, unde infecta re pedem demum retulerunt. Magnos etiam ex eo ſumſerunt ſpiritus, quod Petrum Hieroſolymitanum F Epicoſopum compoſitis dolis eo perpulerunt, ut in communionem reciperet Petrum Alexandrinum, quem Sucæenſis monaſterii Præſectura depulſum diximus, & Johannem cognomento Strongylum. Quo factò tantum Origeniſtis acceſſit fiducia, ut jam quaquaverſus doctrinam ſuam, ſic tanquam legem, promulgarent; ſi quos obvios haberent Hieroſolymæ monachos orthodoxos, male mulctantes turpiter ejicerent; multos etiam graviffimis ſuppliciiſ excruciant. Quibus ad eos perlatis, qui circa Jordanem ſedes poſuerant, ad opem ſociis ferendam cœunt, & in Sabæ Lauram, velut in propugnaculum conſugiunt. At illic quoque manu facta advolant Origeniſtæ, & foribus effractis, Laura potiti, ex orthodoxis complures vulneribus concidunt.

V. Hæc in vita Sabæ narrans Cyrillus, & Origeniſtarum illorum petulantiam deſcribens: *Quin etiam, inquit, ſi aliquem ex orthodoxis monachis deprehendiſſent in ſanctæ civitate, im-*

piam manu ferientes, & Sabaiten vocantes, illic cum turpiter expellebant: Sabaiten, intellige, Sabæ Alectatorem, & discipulum; nisi forte malis legere, Sarabaiten. Triplex erat apud Ægyptios monachorum genus, Cœnobitarum, Anachoretarum, & Sarabaitarum: Sarabaitæ proprio arbitrio vivebant extra cœnobia, homines avari, hypocritæ, scortatores, gulosi. Didi videntur à סרב, rebellis, refractarius, contumax. Meminere illorum Cassianus, Benedictus, Humbertus, Ivo, & alii. Eosdem Remoboth appellatos scribit Hieronymus Epist. 22. ad Eustoch. cap. 15. Quidam legunt Remoboth, quam vocem à Græco ῥημῶ detortam aliquis forsitam existimaverit. ῥημῶ hominem vagum atque erronem sonat. Tales autem Sarabaitæ, Cassianus Collat. 18. Sarabaitas asserit non contentos Abbatis cura atque imperio gubernari, hoc præcipue procurare, ut absoluti à Seniorum iugo, exercendi voluntates suas, & procedendi, vel quo placuerit evagandi, agendique quod libitum fuerit, habeant libertatem. Quid si pro Remoboth B legamus Rehoboth, à רהב, seu רהרר, Arabica voce, quæ Monachum sonat. At Isidorus libr. 2. de Offic. Eccles. cap. 15. Sextum genus est, inquit, Monachorum & ipsum teterrimum, atque neglectum, quod per Ananiam & Sapphiram in exordio Ecclesie pullulavit, & Apostoli Petri severitate excisum est; quæ ab eo quod semetipsos à cœnobiâ disciplina sequestrant, suasque appetunt liberi voluntates, Ægyptiorum lingua Sarabaitæ, sive Renuitæ nuncupantur. סרב enim idem sonat ac Renuit. Sed tamen non absurde quis conjecerit hoc loco legendum Rebitæ quod idem est ac Rehoboth, à רהב, adeo ut duas monachorum illorum Ægyptiacas appellationes, Sarabaitas, & Rehoboth, sive Rebitas expresserit; ait enim: Ægyptiorum lingua Sarabaitæ, sive Rebitæ nuncupantur. Quæ vox posterior facile recula est in Renuitæ: unde Odo Cluniacensis Collat. 3. Nos miseri non sumus monachi, ut falso nominamur, sed Sarabaitæ, id est, Renuitæ, qui C jugum regularis discipline renuimus. Cæterum vocabulum רהב, seu רהרר quo notatur Monachus otitur ex רהב, conturbavit, perterruit: hinc quis fortasse Sarabaitas dictos putat, monachos inquietos, contumaces, & turbulentos; nam eos inter se altercari & contendere solitos tradit Hieronymus. Nominatos quidam suspicantur דוד תו סאבאס, טריס תו סראבאס אידובס, sic enim vocem hanc interpretantur Hefychius & Suidas. Promti autem erant in venerem Sarabaitæ: quapropter ait Humbertus Cardinalis: Unde & fornicantes Sarabaitas venerantur; sed verisimilius est, quod attulimus priore loco nominis hujus veriloquium. Ut ut est non præter rationem credi possit, ejusmodi convitio pios & orthodoxos monachos ab impiis Origenistis fuisse traductos: sed nihil tamen mutamus: nec asserimus quicquam, sed tantum proponimus. Atque hæc obiter. D

VI. Expugnata Sabæ Laura ad Imperatorem Patrum consilio proficiscitur Gelasius Monasterio præfectus, rerum gestarum summam ad eum perlaturus: verum Theodori Cæsariensis Episcopi artibus effectum est, ut omnis ad Imperatorem, & ad Constantinopolitanum Episcopum aditus ei præcluderetur, & tandem infecta discederet. Revertentem Amorii, quæ Phrygiæ urbs est, mors oppressit. Quibus intellectis, Sabæ Lauram Georgio cuidam consecraneo suo regendam committunt Theodorus & Domitianus. Orthodoxos ille confestim Laura exigit. At ipse quoque non multo post libidinosæ cujusdam impuritatis convictus monasterio abigitur, cum paulo ante turpissimo exitu Nonnus vitam clausisset. Georgium excepit Cassianus vir sanctis & legitimis disciplinis in Sabæ umbraculis institutus; Cassianum post decem menses defunctum Conon doctrinæ integritate & virtute nulli se-F cundus, a quo frequentibus dissidiis afflicta, & prope jam deserta Laura revocatis Patribus orthodoxis in pristinum splendorem restituta est: cum præsertim profligando Origenismo operam suam navaret iisdem temporibus Theodosius apud Palæstinos Cœnobiarcha, qui inter regionum illarum Monachos insigni morum sanctitate magnam fuerat auctoritatem consecutus. Qua circiter tempestate harum regionum Origenistas collecta ab Ephremio Antiocheno Præsule Synodus anathemate damnavit; ut narrat Auctor Synodici, quod nuper in Bibliotheca Juris Canonici recudi curavit eruditissimus & humanissimus Henricus Justellus, Christophoro patre dignissimus filius. Fractis autem Origenistæ viribus destiterunt ab Orthodoxorum infectione; multas vero inter se turbas & prælia conciverunt. F

VII. Pelagio S. R. E. Diacono Constantinopolim à Palæstina redeunti comites se adjunxerunt monachi aliquot Palæstini. Causa hæc proficiscendi fuit. Præcipua quædam ex Origenis libris hæresicon capita excerpserant. Ea Justiniano offerre, & ut una cum Origene damnarentur, impetrare volebant. Florebat tunc temporis Imperatoris gratia Theodorus ille quem dixi, Cæsariæ Cappadociæ Episcopus, acerrimus Origenianæ causæ propugnator: cui cum male idcirco veller Pelagius, Palæstinos monachos Constantinopolim perduxit, & ad stipulatorem habens Menam Constantinopolitanum Patriarcham, à Justiniano flagitavit, ut eorum postulatis annueret. Rerum Ecclesiasticarum arbitrium ad se deferri gaudens Imperator voti eos compotes fecit, & nomine suo Epistolam ad Menam conferri iussit, qua Origenis, & Origenianorum dogmatum damatio continetur. Opera præ-

Arx pretium est ipsa Liberati Carthaginensis Archidiaconi verba recitare: Iubente eo dicta a est in Origenem, & in illa. Capitula anathematis damnatio, quam subscribentes una cum Mena Archi-episcopo apud Constantinopolim reperit, deinde directa est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Ephraemo Antiocheno, & Petro Hierosolymitano, quibus eam accipientibus, & subscribentibus Origenem damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat ante damnatus. Ita Adamantii damnationem nobilissimi Ecclesie Antistites calculo suo comprobaverunt, Hæc circa annum 538, facta deprehendimus.

VIII. Minime vero Origenistas, sed Origenem ipsum hac Epistola petit Justinianus, enumeratisque ipsius erroribus inter Hæreticos recensendum sancit, ei τόνειν, inquit, ἀπαντες αἰρετικοὶ ἐπὶ ἐνδὸς τυχόν, ἢ δυνάτεω δόγματι. ἡ δὲ προση ἐκ βιβλίου ἡ ἀνωτάτης ἐκκλησίας ἐπιβληθέντος ἀναθήματι μὴ εἶναι ἰδίων δογμάτων, τίς ἴσως χριστιανῶν αἰεὶς ὡς ἡμεῖς τε καὶ τῶν ποιεῶν αὐτῶν εὐσεβειῶν ἀντιποιεῖς, ἡ τοσαύτας μὴ εἰρημῶς βλασφημίας, πᾶσι ἡ χριστιανῶν αἰετῶν ποσαύτως ἴδιω ἀπαλείας καὶ βλασφημίας ἀποχρησμένω, καὶ εἰς τὸ ἐξ ἡμεῶν πατέρων ἑκατάκις ἀναθήματα ἡμεῖς τε καὶ ἡμεῶν ἀπὸ δόγματων; Stipuitur omnes Hæretici, ob unius fortasse vel alterius dogmatis perverstatem eiectioni sunt ἐκ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, quos prorsus Christianorum sustinebit Origenem, vel nefarias ejus lucubrations defendere, a quo tot impietates prolata sunt, & tanta exitii & impietatis materia universis propemodum Hæreticis subministrata est, ideoque a sanctis Patribus jam olim anathemati cum perniciosis suis dogmatibus subjectus est? Ad hæc prompta est & parata exceptio: si error hæreticum facit, fateor hæreticum esse Origenem; si pertinacia, quis erroribus pertinaciter adhaesisse Origenem dicere audeat? Ostendit deinceps Imperator Paganis & Manichæis Adamantium consensisse, ex ejusque decretis Arianam hæresin coaluisse: tum animarum ἀποπάραξιν tanta contentione oppugnat, ut facile appareat inter Origenianas sententias hanc potissimum hujus ævi Origenistas arrisisse, quod & ex Euthymii, & Cyriaci vitis à Cyrillo lucubratis intelligitur. Notandum porro Chrysostomi patrocinium libenter asciscere Justinianum, ut hoc quoque subdium Origenistis eripiat. Jocularis vero est, & ut verius loquar puerilis Justiniani hallucinatio, cum adversus Origenis sententiam, quæ astra ratione prædita esse fingit; disputans, hunc assert Basilii locum ex Homil. 3. in Hexaem. ἡμῶν ἡ καὶ πρὸς τὸς δὸς ἡ ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς λόγῳ. ἡ δὲ εἰς ἀποκρίσεις, &c. dum deinde subnectit: δὲ ἡ ἀποκρίσειν τὸς ἀκούοντας, ὅτι τὸ εἰπεῖν ἡ πατήρα πρὸς τὸς δὸς ἡ ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς ἡμῶν λόγῳ, ἡ δὲ ἀποκρίσειν ἀγαθῶν ἡ δὲ εἰπεῖν ἡ καὶ ἡ ἀγίας ἡ δὲ ἐκκλησίας ἀπὸ ἀδιδίτων, καὶ ἡ εἰπεῖν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἐκκλησίας. ἀλλὰ πρὸς τὸς δὸς ἡ ἐκκλησίας, τὸς αὐτῆς δόξασι τῶν ἡμεῶν. Advertere porro debent auditores, Patrem (Basilium) cum dicit: Sermo nobis est ad eos qui sunt δὸς ἡ ἐκκλησίας, de Origene, qui à gratia Dei & à sancta Dei Ecclesia depulsus est, deque ejus affectus loquit, & dicendo quidem, ἡμῶν, eos qui in Ecclesia censentur significasse, dicendo vero, τὸς δὸς ἡ ἐκκλησίας, eos notasse qui excommunicati sunt. Nempe ignorabat bonus ille Imperator, sive qui ipsius nomine Epistolam hanc concinnarunt, particulam, δὸς, non disjunctionem semper & divisionem, sed conjunctionem etiam, & scdam ac vitæ institutum notare: ἐκ δὸς ἡ ἀγίους, Hæretici; ἐκ δὸς τῶν σόας, Stoici; ἐκ δὸς ἀπὸ τῶν πυθαγόρων, Pythagorici. Igitur, ἐκ δὸς τῶν ἐκκλησίας, hoc est, Christiani, Ecclesiastici; ad eos enim quatenus Paganis opponuntur, sermonem suum Basilium convertit. Post errores Origenis prolixè confutatos petit demum à Mena Justinianus, ut Episcoporum & Cœnobiarcharum, qui tunc Constantinopoli agebant, conventum habeat, ab iisque Origenem, & Origenis dogmata respui & anathematis conteri procuret; & rerum à se in hac causâ gestarum exemplaria ad Præfules & Abbates quaquaversus transmittat, ut ipsi quoque anathemata Origenis propria subscriptione confirmet. Vetat præterea Episcopum vel Archimandritam constitui quemquam, nisi prius Origenem una cum aliis Hæreticis, qui de more in editis libellis anathematis confodiuntur, toto animo detestari se & damnare fuerit professus. Significat postmodum literas à se eodem hoc exemplo missas ad Vigilium Papam, & ad Patriarcham Alexandrinum, Hierosolymitanum, & Theopolitanum, hoc est Antiochenum. Antiochiam quippe post terræ motum auspiciato nomine Theopolim Justinianus appellavit. Ad hæc ex uno ἀπὸ τῶν ἔργων Opere, qui maxime capitales visi sunt, errores colligit, & ob Lectorum oculos ponit. Denique verba ipsa præscribit, in quæ anathematis aduersus Origenis dogmata concipi velit, quorum postremus Origenem ipsum damnatorum dogmatum auctorem percellit.

IX. Conferendum huc videtur Theophanis Nestoriani monachi visum, quod à Moscho Evitato in Prato Spiritualibus; cap. 28. narratur. Adierat Cyrillum Theophanes ille aliis ipsum de rebus percontaturus, quem cum in Nestorii luto hæere perpexisset Cyrillus, orare iussit, ut eoque verior esset doctrina, sibi patefieret. Oranti adstitit quidam, aspectu terribilis, assumtumque deduxit in tenebrosum locum, & foetidis ignibus horridum; tum ei mediis in flammis Nestorium, Eutychetem, Apollinatem, Dioscorum, Severum, Origenem,

LIBER SECUNDUS
B VII
Z

genem, & alios aspicienti, destinatum hunc esse locum dixit Hæreticorum supplicis; in A
coque futurum ut penas ipse det aliquando, nisi à præceptis animo opinionibus discesse-
rit. Visum Cyriaco narravit Theophanes, & Catholicæ Ecclesiæ nomen dedit. Laudatur
istud Moschi opus in Septima Synodo, indeque multum ipsi auctoritatis accessisse credentes
plerique, id Theophanis somnium pro edito divinitus oraculo habent. Quo equidem parum
permoveor, nam ejusmodi somniationum ferax est Græculorum, ac præsertim Monachorum
natio; & quæcunque per otium imaginum artifex mentis facultas fingit, sic tanquam Dei ef-
fata sibi aliisque proponere promta & facilis. Minime autem ex laudata in Septima Synodo
scriptionis illius Moschi particula totum opus existimandum censeo: multis alioquin damno-
sis lucubrationibus plena usquequaque adjungenda esset fides, quorum selectum aliquem, si
forte, locum Synodus aliqua usurpaverit. Vigebat ea tempestate Johannes Grammaticus, B
cognomento Philoponus, Alexandrinus, literis exquisitis apprime eruditus: sed propter Ca-
tholicæ fidei contraria dogmata inter Hæreticos relatus, nam Tritheitarum parens fuit, &
juxta Origenem corporum resurrectionem infitatus est, scripto in id argumentum Opere
quo Patrum auctoritatem ludibrio habuit; sed à Theodosio monacho, Conone, Eugenio, &
Themistio luculenter.

X. At Theodorus Ascidas Origenistarum, & Acephalorum, sive Monophyita-
rum columen, cum Origenem ab Episcopis Justiniani opera reprobatum ægre ferret, Theo-
dorum Mopsuestiæ Episcopum, Origeniano nomini, dum viveret, infensum, & multis ad-
versus eum editis Opusculis celebrem oppugnandum sibi, & anathematis subjiciendum
proposuit, ob id maxime, quod à Chalcedonensi Synodo fuerat laudatus. Imperatori C
itaque Concilii hujus auctoritatem adversus Acephalos scriptis defendenti, favore Theo-
dora Augustæ suggerit, frustra scribendi laborem ab eo suscipi, qui posset Acephalos ad suam
communione compendio revocare, si Theodorus Mopsuestenus, & Ibas Edesseni ad
Marin Periam Epistola, utpote Nestorii hæc contaminata, & Theodoretæ Castigationes
adversus duodecim Cyrilli Capitula sive Anathematis totidem Nestorii Anathematis-
mis oppositos damnarentur; his quippe Acephalorum cum Catholicis concordiam maxime
retardari.

XI. Assensit credulus Imperator, & pacis in Ecclesiâ conciliandæ cupidus Edictum
à Theodoro Ascida confictum suo nomine promulgari passus est, Romam recens profecto
Pelagio Diacono, postquam apud Justinianum Apocristiani munere functus est. Hoc Edi- D
cto anathema is esse jubetur, qui Theodorum Mopsuestenum, qui Epistolam ad Marin
Periam Hæreticum, quam Ibas conscripsisse fertur, quique scripta Theodoretæ adversus
Cyrillum & duodecim ejus Capitula, defenderit. Verum perparum id valere intelligens
Imperator, nisi Episcoporum subscriptione vim ac robur adipisceretur, multos ad assen-
sum pertraxit; multi, quod salva Synodi Chalcedonensis auctoritate Capitula hæc labe-
factari non posse, & in Ecclesiasticis rebus insuper habendam esse Imperatoris auctori-
tatem crederent, consentire renuerunt. Vigilium ipsum Romanum Pontificem, ea tuen-
tem Capitula, Constantinopolim accersit Justinianus; sententiam rogat super tribus Ca-
pitulis: tergiversatur Pontifex; Episcopos XXX, qui aderant, in Synodum colligit; & quid
quisque sentiret, scripto edere jubet; demumque in Justiniani sententiam concedit; & an- E
no 548. Decretum edit, quod *judicatum* appellatur, eoque tria se damnare Capitula decla-
rat, salva Synodi Chalcedonensis auctoritate. Hinc tamen Schismata multa conflata sunt,
cum Synodi hujus reverentiam & majestatem à Romano Pontifice violatam Episcopi præ-
cipue Occidentis existimarent; quamvis urgenti Justiniano, ut absque ulla Synodi hujus
mentionem trium Capitulorum damnationem consentiret, constanter resisterit. Sed tan-
dem ad saniores mentem reversis Mena Constantinopolitano, & Theodoro Caesariensi,
quos à sua communione removerat Vigilius, & abrogatis item Edictis, quæ de Tribus Capi-
tulis publicaverat Justinianus, placuit legitimæ Synodo quæstionum illarum disceptationem
& arbitrium permitti.

XII. Origenistarum interim secta in Palaestina rursum ac vicinis regionibus nova F
incrementa capiebat. Scribit Leontius Neapolcos Cypri antistes, qui Heraclio Impera-
tori coævus fuit, quæsiuisse aliquando inter se duos Asceterii cujusdam, quod erat Emeia
proximum, monachos, cur Origenes hæreticus (sic enim appellatur) tantis à D E O
dotibus ornatus fide excidisset. Cumque alter non Dei, sed naturæ donum, eam qua pol-
lebat scientiam esse pugnaret; alter contra neminem ex naturæ dono ejusmodi excedere o-
pera posse pertenderet, qualia ab eo conscripta sunt; visum utrique est rem ad Palaestine
monachos, quorum tum magna percrebuerat fama, dijudicandam deferre. Pergunt illi
ad monasteria Mari mortuo contermina, & Johannem Abbatem ac Symeonem rogant,
ecquid de re inter se quaesita sentiant: illi vero Symeonem alium, cognomen Salum (quod
est, ut conjicio, *של*, mutato *ל* finali in *ס*, quemadmodum in *אריסאס*, pro, Annibal) id est,
infa-

A infanum & fatuum, Emefæ habitantem consuli iubent. Vir ille fastus ac inanis gloriæ proculcandæ causâ modestiam suam delirationis simulatione tegebat, vulgoque pro morione habebatur. Is lupinorum, quos tum forte comedeat, symbolo usus, ad euntibus monachis significavit, Origenem ingenio suo confisum, cum altiora sectaretur, in mare lapsum peruisse. Hoc ipso anno Origenismi suspectum Macarium Hierosolymitanum Patriarcham, priusquam electionem ipsius suffragio suo Imperator roborasset, sedē sua deturbatum fuisse narrat Evagrius: at in eandem aliquanto post restitutum, cum Origenem, Evagrium, & Didymum damnasset, ab eodem proditum est. Quamvis autem publice & privatim Origenes infamaretur, nihilo magis Origenistarum Palæstinorum animi confederunt; cumque in Nova præcipue Laura secta ipsorum invalesceret, ab Eustochio Hierosolymorum Episcopo inde extruli sunt. In varias illi partes disseminati, multos dogmatis suis insecatos ad opem sibi ferendam pellexerunt. Impensè favebat illis Theodorus ille quem dixi Afcidas, Justiniani consiliorum particeps, magnaque ipsi familiaritate conjunctus. Factum ille Eustochii vituperabat palam, & in ipsum aulam commovebat. Atque hanc cogendæ Quintæ Synodi causam fuisse scribunt Evagrius & Nicephorus.

XIII. Coacta Constantinopoli Synodo anno 553, multis in ea de tribus Capitulis actum est, quæ singula huc referre quoniam non est nostri instituti; dixisse hoc unum sufficit, renitente Vigilio, qui Synodi celebrationi pro viribus intercesserat, & tria Capitula de novo defendenda sumserat, damnata illa nihilominus fuisse; & Vigilium Theodori, Ibæ, & Theodoretii partes tuentem per libellum à se compositum, & Justiniano missum, quem *Constitutum* appellavit, & Concilio subscribere recusantem, in custodiam fuisse actum; *modicum ei panis & aquæ fuisse suppeditatum, ut habet Anastasius in ipsius vita, multosque Episcopos ex Illyricis præcipue & Afris, eandem ob causam sedibus fuisse dejectos, exilio multatos, & modis omnibus male habitos; alios ditatos muneribus assensum præbuisse: sed Romanam demum Ecclesiam inter Oecumenicas, & legitimas Synodos Quintam, vel Vigilii ipsius, vel Pelagii, aliorumque Pontificum nutu admisisse; & ab exilio, rogatu Narsetis, revocatum cum aliis Vigilium, dum Romam repeteret, in Sicilia obiisse. Manifestum itaque est ex Origenistarum altercationibus, & Pelagii ac Theodori Cæsariensis similitudinibus & odiis hos motus & turbas in Ecclesia extitisse. Illud liquere omnibus credo, inquit Liberatus, per Pelagium Diaconum, & Theodorum Cæsareæ Cappadocia Episcopum hoc scandalum in Ecclesiam fuisse ingressum. Quod etiam publice ipse Theodorus clamitavit; se & Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum introivit in mundum.* Domitianus ipse Ancyranus Origenicæ doctrinæ assertor, in Epistola quadam ad Vigilium Papam; Origenistarum opera factum agnoscit, ut tria Capitula à Justiniano damnarentur: testis Facundus Hermianensis Episcopus libr. i. ad Justin. c. 2. *Invenit, inquit, desideratam occasionem (Hæreticorum spiritus) ex furore quorundam, qui sub nomine Christiano latenter in Ecclesia gentile Origenis dogma sectantur. Et quia per instantiam tuæ religionis ejusdem profani dogmatis iterata damnatio est; hinc ejus sectatores exarserunt adversus Ecclesiam, quærentes eam quacunque possent in missione turbare. Et hoc totum publicam notitiam non effugit: præsertim cum & Domitianus quidem Ancyræ civitatis Episcopus Provinciæ primæ Galatiæ, qui fuit ipsius Origenicæ hæresis manifestus assertor, per libellum quem ad beatissimum Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente confessus est, quod ejus complices Origeniani, cum viderent non se posse proprium dogma defendere, neque sibi quicquam spei de consuetu restare, ad ultionem eorum quæ contra Origenem gesta sunt, hæc Ecclesiæ scandala commoverunt. Quod & clarius repetit libr. 4. c. 4.*

XIV. Utrum porro de Origene ac Origenistis in Quinta Synodo actum sit, investigandum est: nam de iis penitus siluisse ipsam nulla usus circuitione Halloxius asseruit; & quæ ante, vel post Concilium adversus Origenem gesta sunt, eam multos vel odio Origenis, vel Imperatori adulantes, vel humanitus lapsos, in Concilio ipso gesta scripsisse. Equidem sic olim existimasse me fateor, quod jactari vulgo & credi solet, hujus auctoritate Concilii damnatum fuisse Origenem, Origenisque doctrinam, id Græcorum fraude fuisse confictum, & in Evagrii historiam fortasse insertum. Ad id credendum his potissimum rationibus promovebar: nullam in Actis Concilii Origenis extare damnationem, nullam apud Victorem Tununensem, vel Facundum, horum temporum æquales, & rerum gestarum testes. Verum re accuratius pensitata, actam in Synodo Origenis, Origenistarumque causam, ipsumque cum asseclis, & dogmatis damnatum, & anathematis confossum fuisse non persuasus sum modo, sed quicumque etiam aliter senserit, vel parum attentum, vel non satis pudentem esse oportere. Causas cur id crediderim has habui. Primum totius rei summam, & verba ipsa Anathematis ab Evagrionem relata esse video, quem totum Græcorum agmen sequitur, Auctor Chronicis Alexandrini, Georgius Syncellus, Theophanes, Photius in libello de Synodis, Nilus Rhodius, & Anonymi duo quide Synodis quoque scripserunt, quosque in Canonici Juris antiqui Bibliothecam contulit Henricus Justellus

vir clarissimus; Zonaras, Glycas, maxime vero Cedrenus, qui & Justiniani Epistolam ad A Synodum repræsentat, in qua flagitat à Patribus, ut Origenem, Origenisque gregales damnent; & Nicephorus, qui Anathematismos in Origenem à Synodo vibratos *αὐτοῦ* *ἔει* recitat. Cyrillus præterea monachus sæpe jam à nobis citatus, qui Justiniani xvo floruit, & res in Synodo gestas ignorare non potuit, Origenem in ea damnatum fuisse diserte docet in vita Euthymii, c. 105. *Cum præcedente autem tempore, inquit, postea congregata fuisset Constantinopoli Quinta sancta Synodus, & Origenis ac Nestorii dogmata fuisset ab ea percussa anathemate, & qui Novam Lauram tenuerant Origenis illinc essent expulsi; & fideles & Orthodoxi Patres rursus in eam migrassent, permittente mihi admirabili Iohanne Silentario, eo, inquam, qui erat Episcopus, discedo à Cænobio, & ipse quoque versor in hac Laura.* Et iterum in vita Sabæ, cap. ult. *Post hæc cum sancta & œcumenica Quinta Synodus congregata fuisset Byzantii, Theodorus Mopsuestia, & Origenes, & una cum his impia de præexistentiæ & resurrectione dogmata generali fuerunt subiecta anathemati, & sic Hæreticis deinceps omni ablata libertate loquendi, divini Sabæ Laura, & universa fere cum eis Palestina, vicesimo tertio anno post illius mortem à grecis hæresibus, & temporis acerbitate & iniquitate respirarunt.* Id fragmentum è vita Sabæ in Septima Synodo Act. 1. adducitur. Post annos vero octoginta quam Synodus illa Quinta celebrata est, ad Sergium Constantinopolitanum Patriarcham scribens Sophronius Hierosolymitanus Antistes de ea sic differit: *ἀναίρεσις ἡ καὶ ἐκείνη πρὸς ὅλην ὁρὴν προτετιθέσθαι μὴ ἀεὶ ψῆλον ἢ ἀφρονά, καὶ πάντα ἀπὸ τῶ ὀνεργῶν κοινῶν καὶ πολυεθῶς ἀσθείας πλῆρη συζητήματα, ἐναργεῖς ὁ αὐτῶ καὶ διδύμα τὰ δόγματα, καὶ πάντα αὐτῶ τὰ ἔλλωμνα καὶ τρετάωδη, ἢ μὴ ἀλλὰ καὶ μωδῶδη λυθῆματα.* *Confodit autem & in interitum projecit præcipue quidem insanum Origenem, & omnia ejus deliria scitamenta, & multiformis impietatis plenas lucubraciones; Evagrii item cum eo & Didymi dogmata, omnesque eorum Grecanicas & monstrosas, nec non & fabulosas ineptias.* Testatur idem Synodus Sexta Act. 17. & 18. Testatur & Constantinus Imperator in Edicto ad populum Occiduas partes incolentem: & Leo 2. Romanus Pontifex in Epistola ad Constantinum: quæ scriptiones duæ inter Acta Concilii ejusdem Sexti habentur. Testatur & Pseudosynodus Quinifexta Can. 1. & Synodica literæ Theodori Hierosolymitani quæ recitatae sunt Actione 3. Synodi Septimæ; & Epistola Tarasii Episcopi Constantinopolitani, totiusque adeo Synodi Septimæ ad Constantinum & Irenen, quæ extat in Actione 7. Concilii ejusdem; & Anastasius Bibliothecarius ad annum Justiniani vigesimum sextum. Hæc ita manifesta sunt, ut nemo contra vel excipere, vel præscribere possit.

Quod ad Facundum autem & Victorem pertinet; parum certe valere debet negativi, ut vocant, argumenti auctoritas, cum *καταφατικῶν* argumentum in contrariam partem affertur. Acta vero Concilii cur de Origene sileant, mihi veri videtur per similes à Baronio allata ratio, mutilata eâ & truncata fuisse. Facti auctores suspicatur ille Origenista, qui Synodo præfuerunt, Eutyrium Constantinopolitanum Patriarcham, qui cum carnis resurrectionem tunc non admitteret, (quem tamen errorem postea Gregorii Papæ, hoc tempore S. R. E. Diaconi & Apocrisarii suavis ejuravit) merito in Origenismi suspicionem venit: Theodorum quoque Casariensem totius concertationis artificem. Quod ut de illo opinari promptum est propter spectatam hominis vafritiem, ita de Eutychio sanctissimo & candidissimo homine suspicari vix equidem possum. Concilii profecto hujus cum Græca, tum Latina exemplaria Macatii, Antiocheni & Stephani studio fuisse vitata declaravit Sexta Synodus Actio. 14. & eorundem quoque adulterationem prædicavit Actio. 19. sub finem. At Acta tamen Concilii etiam si integra superesse demus, fatendum certe erit in Undecimo ex Anathematismis, qui in Collatione 8. extant, Origenem inter alios Hæreticos anathema esse sanciri. Et in Collatione itidem quinta hæc leguntur verba: *Et multos quidem etiam alios invenimus post mortem anathematizatos: nec non etiam Origenem, & si ad tempora Theophili sancti memoria, vel superius aliquis recurrerit, post mortem inveniet anathematizatum.* *Quod etiam nunc in ipso fecit & vestra sanctitas, & Vigilus religiosissimus Papa antiquioris Romæ.* Asserit tamen satis fidenter Halloxius nomen Origenis in allata è Collatione 8. verba fuisse intrusum, & aliorum Hæreticorum nominibus subiectum, cum priore loco fuisset ponendum. Quæ si non etiam Theodoro Mopsuesteno Origenis nomen Cyrillus in loco mox è vita Sabæ deprompto subjunxerit, ut plura exempla referre super sedeam, in quibus nullo discrimine, nulla temporis habita ratione nomina recensentur. Alterum itidem locum Collationis 5. fuisse confictum, ut alias quasdam collationis ejusdem partes, arbitratur Halloxius, his impulsus argumentis: quod in prioribus Collationibus ne verbum quidem de Origene factum sit; & in Constituto probaverit Vigilus neminem esse post mortem damnandum. Ad prius argumentum respondebit Baronius multas ab Origenista Synodi hujus particulas fuisse suppressas: alterum vero hac exceptione retundetur docuisse quidem in Constituto Vigilium debere neminem post obitum damnari; at contrarium in Judicato eundem statuisse.

Anastafius Sinaita, & Johannes Scholafticus, cui ex titulo libri, Scala Paradisi, infcripti, Climaci cognomentum fecerunt: horum uterque erga Origenem, Origenisque affectus male affectus fuit. Fuit illud etiam ad Origeniftarum minuendam exiftimationem perappofitum, quod in novam hærefin lapfo Iuftiniano affenfus fuit: Hærefeos autem illius capita hoc erat dogma: corpus Chrifti dum agitaret vitam, nullis affectibus, nulli obnoxium corruptioni fuiffe: quod cum calculo fuo probarent Origeniftæ, nulli non manifeftum fuit, quam promptum iis effet à probata Ecclefiæ doctrina recedere. Poft aliquot annos Pontifex Romanus creatur Pelagius fecundus, cuius de Origene, Origenisque fefta opinionem patefacit nomine ipfius fcripta à Gregorio Romano adhuc Diacono, poftmodum vero Pontifice Epiftola. Sic ille ergo Eliam Aquilejenfem Epifcopum, aliosque Schismaticos Iftiæ Epifcopos, & tria propugnantes Capitula alloquitur: *Quid namque in Hærefiarchis Origene deterius, & quid in Hiftoriographis inveniri Eufebio honorabilius potest? Et quis noftrum nesciat in libris fuis quantis Origenem Eufebius præconis attollat? Sed quia sancta Ecclefiæ fuorum fidelium corda benignius, quam verba difcretius pensat, & plus in Hæreticis sensum proprium, quam tæftatio Eufebii abfolvere potuit; nec rursus Eufebium laudati Origenis culpa damnavit. Annon & Gregorius Nyffenfis Epifcopus, cum Canticum Canticorum exponit, magnis Origenem laudibus præferi? Annon & Hieronymus noftræ Ecclefiæ Presbyter, & singularis Hebræi sermonis interpretæ ratio erga Origenem favore intenditur, ut pene difcipulus ejus esse videatur? Sed quia plus cauffa quam verba pendenda sunt, nec istius fua benignitas nocuit, nec illum à reatu proprio favor aliena attæftationis excufavit.* Certe hic ipse Gregorius, cum antea Apocryfiarii munere Conftantinopoli fungeretur, adverfum sanctillimum Præfulem Eutychiū, Origenis doctrinam de refurrexione tuentem fuerat velitatus: docuerat enim bonus ille vir, corpus noftrum in refurrexione manibus tangi non poffe, ventisque & aëre esse subtilius. Renafcentem errorem, fed vix ulli tamen his in oris probatum Gregorius coërcuit, eumque moriens Eutychiū revocavit, cum librum ipfius Tiberius Imperator flammis dignum judicaffet. Hæc quoque circiter tempeftate Leontius Byzantinus, à Leontio altero Byzantino, five, juxta alios, Byzaceno monacho fupra commemorato diverfius, Origenem fcriptis aculeatis laceravit.

XVII. Ex eo Origenismi invidia paulum obfolevit, nec multos fequens ætas ipfi infensos tulit. Anno, poftquam Synodus Quinta celebrata est, octogefimo, Sophronius Hierofolymitanus Præful ad Sergium Conftantinopolitanum Patriarcham Synodicam fcribens Epiftolam, quæ est veluti Profelfio fidei, inter alios Hæreticorum errores præcipua enumerat Origenis dogmata Fidei Chriftianæ contraria, & graviffimis verbis confutat, eundemque in Concilio Quinto damnatum fuiffe affeverat; tum ipfum deinde cum perditiffimis Hæreticis collocat. Relata est hæc Epiftola inter Acta Synodi Sextæ Actione 11. Deinde Actione 17. & 18. iteratur Concilii definitio, in qua probantur & confirmantur Decreta Quintæ Synodi, quæ Synodus illic dicitur adverfus Theodorum Mopfueftenum, Origenem, Didymum, & Evagriū fuiffe congregata. In eadem Actione 18. habetur Edictum Conftantini Imperatoris, in qua fufcipere fe denuntiat, quæ Quinta Synodus fanxit contra Dei impugnatores Origenem, Didymum & Evagriū. Denique Leonis 2. Papæ Epiftolam ad Conftantinum exhibet, in qua rata esse jubens quæ Oecumenicæ Synodi fex ftatuerant, inter alios Hæreticos, quos ea Concilia Anathematis contuderant, Origenem Adamantium, Didymum, & Evagriū ponit. Nec melius habitus est Origenes ab Hifodoro Hifpalenfi, qui Origin, libr. 8. c. 5. Hærefeon inter Chriftianos exortarum feriem pertexens, Origenianos commemorat, ipforumque reprobatas opiniones exponit. Refert ex eo Epigramma iftud Guido Carmelita, in quo loquens inducitur Origenes:

* Ille ego sum Origenes doctor, * f. l. dogmata,

* Ille Origenes ego Doctor veriffimus olim
Qui primum fidei * grammata clara dedi:
Celsus etiam meritis, & clarus munere fundi;
Præceptus subito voce nocente rui.
Condere, si credis, studui tot millia libros,
Quos legio missos ducit in arma viros.
Nulla meos unquam tetigit blasphemia sensus;
Sed vigil, & prudens intus ab hoste fui.
Sola mihi casum dei agere dicta dederunt,
His me collectis aspera tela premunt.

Anno 649. primam Synodum Lateranensem coëgit Martinus Pontifex ad Conftantini Imperatoris explodendum Typum, & novis ac repetitis anathematis proterendos Sergium, Pyrrhum, ac Paulum Monothelitas. Origenes in ea cum suis fequacibus Didymo, & Evagrio ab Ecclefiâ profcibitur. Favisse è contrario videtur Origeni Stephanus Gozbarus Tritheita, ut ex Photii Codice 232. conjicere promptum est; pleraque siquidem ipfius dogma:

A dogmata maxime reprobata in utramque disputavit partem, sententiam ipse suam fortasse hac arte occultans; præcipuosque Origenis laudatores commemoravit. Vixit circa annum 720. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, qui præter alia opuscula *ἀποδοκίμων*, sive *ἀνιδιωτος* scripsit. Libri hujus summa fastigia legens Photius Cod. 233. in eo præcipue hoc agi refert, ut Gregorii Nysseni scripta ab illo Origenis errore immunia esse probentur, quo Demones, ac homines inferis ignibus damnatos liberatum aliquando iri affirmatur; ab Origenistis ergo Gregorii libros partim spuris additamentis, partim etiam male interpretatis verbis fuisse vitiatos Germanum pertendisse; eoque opere insignem de Origenistis aperte convictis triumphum egisse. Coævus propemodum fuit Germano huic Johannes Damascenus, qui suum adversus Origenistas odium clarissimis testimoniis declaravit; in libro præsertim De Hæresibus, in quo teterrimis Hæreticis Origenianos accenset, eosque Augustinum & Epiphanium affectatus duplices fuisse ait. Idem in Eclogis, quæ manu scriptæ extant in Bibliotheca Claromontana Societatis Jesu, fragmenta quædam affert Antipatri Bosphorum Episcopi, *ἐν τῆς αὐτῆς τῶν Πλασθημῶν τῶ Δυσωνύμου ἰεροῦ ἁγίου πατριάρχου*. Qui quomodo fuerit in Origenem animatus ex hoc titulo intelligitur. De hujus Antipatri tate diu ac multum mihi quaesita, id solum hæcenus potui deprehendere, Eusebio quem suggillat, recentiorem fuisse, Johanne Damasceno à quo laudatur, vetustiore. Incomperita quoque mihi ætas Johannis Mabropodæ Metropolitanæ Ecclesiæ Euchaitarum, qui scripsit Solutionem in Explicationem Origenis in Psalterium. Recensetur ille liber in Catalogo Bibliothecæ Constantinopolitanæ Illustrissimi Principis Marmoretæ, qui subnexus est Supplemento Bibliothecæ Gellnerianæ Antonii Verderii. Anonymum quoque Origenis Scholiasten commemorat Antonius Poffevinus in Apparatu sacro, ætatis peræque ignotæ. Nihil magis conjicere possum quo tempore lucubrata fuerit *ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιτομῆς τοῦ πνεύματος*, quæ ponitur in Allatiano Vaticanæ Bibliothecæ censu. Par Damasceni Venerabilis Beda æquum Origenis præbuit; nam & præclaras ejus dotes extulit præconiis, nec vitia tantum errores amare ultus est, Eusebiumque ipsum nimis erga Origenem amoris acriter coarguit. Sæculo sequente, quod à Christi ortu nonum numeratur, floruit Haymo Alberstatis. Apertis ille verbis Origenem crimine conatus est absolvere, errores vel ipsi ab Hæreticis affectos, vel ab ipso non ex sententia, sed ex opinione propositos asseverans.

Beda in Collectanea seu Florib. cap. de luminaria. Eccles. Anastas in Hist. ad a. Chr. 185. & 244.

Contra vero Photius Constantinopolitanus Patriarcha ipsius æqualis Adamantium sævisime profecidit. XVIII. Longum esset singulorum explorare & referre sententiam, qui obiter ac aliud agentes de Origene Origenisque doctrina quid sibi videretur strictim ediderunt. Quid enim Georgium Syncellum, & Theophanem; quid Georgium Cedrenum, quid Theophylactum, quid Johannem Zonaram, quid Michaëlem Glycam, quid Nicephorum Callisti commemorem, à quibus, ut à tota fere Græculorum natione pessime exceprus est? Quid Nilum Thessalonicensem, qui nihil ait Origeni, Christianorum licet sapientissimo, & Scripturæ peritissimo, profuisse sapientiam, quo minus à fidei integritate descisceret. Suidas Lexicographus pro more suo aliorum dicta compilans duplici Origenem donavit elogio, quod prius ex Eusebio fere decerptum, sed confuso & perturbato ordine, partim etiam ex Græca interpretatione Elogii quo ipsum donavit Hieronymus, mirifice ipsum extollit; alterum vero deproptum *ἁπλοῦς* ex Cedreno Hæreseos ipsum crimine compellat. Animadversionem vero nostram postulat, quod pro Origene Nicetas scripsit elogium: *Hoc autem, inquit, in summa dicendum est, Origenem in physicis theorematis, eorumque allegoriis, nec non in tota morali disciplina doctorum omnibus acceptissimum, accommodatissimumque fuisse, atque adeo eum, qui virtutum actionibus se maxime omnium exerceret. Hujus enim exercitii studio vitæ amque adeo excolebat, ut peccatus ejus, quem admodum ajunt, præ nimia rei cuiuscunque animæ continentia & abstinentia exciderit. At in vera fide, usque disciplinis, quæ majorem contemplationem, atque imprimis theologiam requirunt, omnium quotquot illum præcesserunt, & secuti sunt, absurdissimum se præstiterit: quæ ex Epiphavio fere decerpta sunt.* Rursum vero quid Sardonium Apollinarem, quid Bedam, quid Freculphum Lexoviensem, quid Reginonem, quid Hermannum Contractum, quid Marianum Scotum, quid Honorium Augultodunensem, quid Gulielmum Parisiensem appellem, qui in eum sese æquiores præbuerunt? quid Martinum Polonum qui magnis eum extulit laudibus? quid Anastasium Bibliothecarium qui in contraria fuit sententia, & asperimis ipsum conviciis perfricuit? quid Bernardum, qui in Sermone de verbis Origenis, hunc circumspicte legendum esse monet, quod multa illum contra fidem scriptis sanctorum Patrum tradat auctoritas? quid Thomam Aquinatem, ipsum haud secus ac parentem Arianorum incessentem? quid Robertum Curtonum Anglum, quem scripsisse librum *De salvatione Origenis* refert Balæus Centur. 3. Scriptor. Britannicæ? quid Vincentium Bellovacensem, qui Speculi Doctrinalis libr. 18. cap. 43. summa æquitate

Nil. de pri. p. 61. in lib. de script. Eccl. Epiph. Har. 64. cap. 5.

tate de Origene pronuntiat: quid Wernerum Westphalum, qui postquam laudes in Origene congefist, conciliare se non posse dicit repugnantes & oppositas de meritis ac virtutibus Origene sententias? Quid varios præterea inferioris illius aevi Hæreticos recensentem, qui pleraque ipsius placita renouarunt: velut ii quibus nomen fuit de Barulo, quos Historici narrant animarum *ὑποστάσεις* defendisse, & beatam Virginem pro Angelo habuisse: velut Valdenses, qui Sacerdotes quamdiu criminibus & noxis impliciti hærent, ordinis sui potestate uti non posse, & pios omnes Sacerdotes esse asserbant? Unum illud monitos lectores velim, asperius fere à Græcis Origene quam à Latinis adhiberi: cujus rei causam ad Synodum Quintam referimus, quæ cum Origene una cum tribus Capitulis damnasset, tria vero Capitula complures Occidentis Episcopi aduersus Synodi auctoritatem tueri instituisse, hinc tuendi quoque Origene profecta apud ipsos videtur esse consuetudo.

XIX. Piam fœminam Mechtildem decimumquartum sæculum tulit. Hujus ante annos aliquot in lucem emissa vita est, in qua editum ipsi diuinitus oraculum quoddam nostra observatione dignum refertur. Cœlitus quippe Deum ipsi nuntiasse narrat vitæ hujus Scriptor, quidquid Samsoni, Salomoni, & Origene condonatum à se, & indultum est, consulto homines celasse, ut rei hujus ignoracione perterrefacti doctissimi, prudentissimi, & fortissimi quique, perparum de se, omnia vero de Deo sperare discant. Celebrabatur hoc ipso tempore Bernardus Guido, à quo recensentur Origeniani errores, & in Synodo Quinta cum Auctore damnati esse memorantur. Posterior illo Bartholomæus Platina præclare egit cum Origene, & magnis cum laudibus exornauit. Maxima vero fuit sequenti ætate Johannis Pici, Mirandulani Comitis, in re literaria laus & celebritas, ut neque nobiliorem, neque doctiorem patronum sibi Origene optare potuerit. Inter nongentas ergo Conclusiones, quas universo orbi disputandas proposuit, insignis hæc erat: *Rationabilis est credere Origene esse saluum, quam credere ipsum esse damnatum.* In ingenti illa Positionum strue tredecim asteriscis signatas, quasi fidei Christianæ contrarias, Pici æmuli damnauerunt, in quibus ea erat quæ ad salutem Origene pertinet. Apologiam pro se suaque doctrina scripsit clarissimus Princeps, & tutando Adamantio peculiare caput dicauit. Septem illud constat articulis, quos refert utile est: *In primo videtur, an Origene unquam hæreticam de rebus fidei opinionem scripserit & crediderit: In secundo, dato quod scripserit, an dogmaticè, vel ad hæresim, vel inquisitive tantum scripserit: In tertio, dato quod ad hæresim, aut aliter ad hæresim, quod ille scribendo mortaliter peccauerit, & hæreticus dici possit: In quarto, dato quod scripserit, & taliter scripserit, quod scribendo errauerit, an pro talibus unquam pœnituerit: In quinto, dato quod de ejus nec pœnitentia, nec impœnitentia constet, an sit rationabilius ipsum credere esse damnatum, an saluum: In sexto, quid ex dictis Decretorum judicandum sit Ecclesiam determinasse de Origene: In septimo, quantum obliget in ista materia credulitatem nostram determinatio Ecclesie.* Diverfa fuit de his Conclusionibus, & Apologetico hominum iudicia, adeo ut vitandæ multorum offensionis, ne à quoquam legerentur iste Conclusiones Decreto sanxerit Innocentius 8. Pontifex maximus: saluam tamen ac integram Pici existimationem esse voluerit. Hujus successor Alexander 6. anno 1493. 18. Junii Breve Apostolicum ad Picum dedit, quod est hujusmodi, ut pro Apologia ipsum valere possit, adeo seuera & gravi oratione omni Picum hæreticos & erroris suspicionem liberat. Aliis puto Pici exemplum, ut simile pro Origene auerent, stimulo fuit. Quamobrem Johannes Nauclerus Tubingensis Præpositus insignia in Chronico Origene elogia conscripsit. Multis eum quoque concelebravit laudibus Johannes Trithemius Abbas Spanhemensis, in libr. de script. Eccles. nec errores tamen ipsius dissimulavit, ab iisque se alienum esse velle professus est.

XX. Initio superioris sæculi sparsas in Bibliothecis Origenianarum scriptionum reliquias colligere, & in publicam lucem dare primus instituit Jacobus Merlinus Viçturniensis, Theologus, Canonicus, & Pœnitentiarius Parisiensis. Operi Apologiam addidit pro Origene, in qua de Gelasio, & lata ab eo in Concilio Romano sententia, tum & de Hieronymo non satis prudenter locutus est, nec ut Catholicum ac pium virum, nedum Theologum decuit, aliaque adjecit multa, quæ Massæi Cameracensis Scholæ tum Rectoris, & Natalis Bedæ Facultatis Theologicæ Syndici expostulationibus patuere. Cum Origene ergo ipsi affingerentur errores, multis ac diu res in Supremo Senatu, & inter Parisinos Theologos controversa ac disputata est. Certe anno 1522. Apologia suæ Apologiam pertexere necessum habuit Merlinus. Manuscripta illa seruat in Theologicæ Facultatis Bibliotheca, ejusque mihi usura concessa est. Quam cur in lucem non emisit Auctor, equidem nescio. Tribus illa libris continetur. Prior pro Origene, Origeneque doctrina pugnat, & septem Conclusionibus absoluitur, quarum prima hæc est: *Non est certum & evidens, nec indubitatum, Concilium aliquod damnasse Origene Adamantium Leonidis martyris filium, tanquam Hæreticum notorium & publicum.* Altera ita se habet: *Dogmatizare Origene Adamantium*
Leoni-

A Leonidis martyris filium non fuisse notorium & publicum Hereticum ab Ecclesia legitime congregata damnatum, nec est hereticum, neque in fide suspectum. Tertia est hujusmodi: Probabiliter affirmans Origenem Adamantium Leonidis martyris filium non fuisse auctorem omnium illorum pessimorum errorum quae sibi imponuntur, non derogat Ecclesiasticis sanctionibus, neque summorum Pontificum Decretis, neque sanctorum Patrum dogmatibus. Quarta his verbis concepta est: Afferere probabiliter alteram istarum propositionum: Origenes Adamantius Leonidis martyris filius non est, nec fuit Hereticus: Origenes Adamantius Leonidis martyris filius vel fuit Hereticus, non est Hereticum, haeresis sapiens, nec erroneum, à fide, aut fidei pietate alienum. Quinta talis est: Afferens hanc vel illam partem probabiliter, seponere debet omnem pertinaciam, & sub conditione expressa vel tacita affirmare alteram: alioquin periculoso discrimine sese committeret. Sexta ita expressa est: Quamvis praedictae propositiones non possint simul stare in veritate, & necesse sit alteram esse veram; stat tamen aliquam partem veram affirmantem non esse Schismaticum, nec de Schismate suspectum. Septima demum his verbis absolvitur: Christiana pietati conducibilis est, stante tali, tantoque dubio, cum veritas in parte occulta est & anceps, nec per Ecclesiam aut Pontificem aperte definita, de Origenis doctrina & auctore ejusdem in favorem bene sapere & dogmatizare, quam perperam, & in commendando excedere, quam desistere à laude sibi debita: praesertim si in alterum venire oporteat. Secundus liber novem Propositiones ex Apologia Merlini ab ipsius adversariis excerptas & reprehensas defendit. Tertius Origenis vitam & Elogia ex Eusebio, Hieronymo, Nauclero, & Trithemio depromit: quibus subiecta est responsio ad Dialogos Massæ, & Additiones Bedæ. In his Merlinus non tam ex fide historiae & testimoniis antiquorum, quam contortis sophismatis & Cargutiis de Schola velatur.

XXI. Præclare etiam hac ætate de Origene meritis est Desiderius Erasmus, nam & Commentariorum ejus in Matthæum partem aliquam Latino sermone retulit, & vitam ipsius scripsit, ac laudes persecutus est, & de lucubrationibus, deque eruditione, ac docendi ratione arbitrium tulit: à dogmatis autem manus abstinuit, morte, ni fallor, præventus, quæ quominus susceptam quoque Origenianorum Operum editionem & censuram abfolveret, & Origenis adversarios refelleret, impedimento fuit. In ea porro, quæ extat, censuræ parte antiquum Erasmus obtinuit, res non satis accurate perspectas præcipiti judicio disceptans, & disceptando nonnunquam impingens. Summopere interim Origenem averfabatur Martinus Lutherus, cujus ea vox fuit: *Origenem jam dudum diris de vovi.* Cui subinde ad stipulatus est Theodorus Beza, cum sexcentis locis Annotationum majorum in Epistolam ad Romanos, cum maxime sub ipsius initium, scedissima Adamantio stigmata inrens: *Neque vero, inquit, cum hæc dico, quicquam volo Patrum auctoritati deer abere: sed sane quod ad me attinet, Origenem non possum bona conscientia inter eos Patres collocare, quos velim imitari. Itaque non pudebit illius errata passim refellere, nullo (ita me bene Deus amet) obrectandi studio: sed quod impurum scriptorem exoptem aut ex Lectorum manibus excuti, aut summo cum judicio à studiosis tractari.* Moderatius de Origene & æquius senserunt & scripserunt Magdeburgenses, pro vitis cum vel virtutibus orantes: quamquam minime ipsos feras, Adamantii orthodoxa nonnulla, sed sectæ suæ dogmatis contraria, in crimen trahentes: aliqua vero perperam ipsi affingentes. Adamantii in Johannem Commentaria in Veneta S. Marci Bibliotheca Græce nactus Ambrosius Ferrarius Mediolanensis, monachus Cassinas, primus Latine convertit & typis commisit: Origenianæ vero famæ usque adeo studiosus fuit, ut dum illi patrocinatus est, parum ipse suæ confu luerit: quamvis enim summa se in hoc libro vertendo usum fide sit obtestatus, nonnulla tamen consulto refecta deprehendas, in quibus à recto Christianæ doctrinæ calle Origenes aberraverat. In nuncupatoria præterea ad Julium Tertium Pontificem maximum Epistola, magnis sese sumptibus adeundas curasse narrat celeberrimas, quæ ubique gentium sunt, Bibliothecas, nullis etiam qui totam perlustrarent Græciam, & si quæ nanciscerentur scripta Origenis, ea ad se asportarent. Hinc adeo locupletatus, multa ipsius & *ypocrita* opera prælo parabat. Quæ cur in lucem non venerint, ignoramus. Tutando Origenis nomini utilem aliquanto post operam contulit Sixtus Senensis è Prædicatorum familia: egregium quippe illi in Bibliothecæ sanctæ libro quarto elogium consecravit, in quo non illum solum extollit præconiis, sed librorum etiam ipsius numerum recenset, & genuina à spuris erudite secernit. Errores vero in Annotationum libris notat & excutit. Parum ipsius ratio Cæsari Baronio Car. Bar. ad A. 256. c. 11. stylis asperitatem & inclementiam in Annalibus exerceret, carpsit etiam & obiter tetigit reliquos, quicunque in eum propensiores essent: *Miratus sum vehementer, inquit, post damnationem ejus ab Anastasio Papa Pontificia auctoritate inflictam, post ejusdem reprobationem in Sexta Synodo pronuntiatam, post tot antiquorum Patrum in id ipsum conspirantes sententias, adhuc recentiores quosdam ausos esse pro eodem novas edere Apologias, & auctoritate Catholice Ecclesie judicatas sepius controversas de novo temere agitare, quod visus est fecisse haud pridem Sixtus Senensis.* Non mitius Bellarm. in Bellarm. in libr. de scripr. Eccl. Origenem habet Robertus Bellarminus Cardinalis, Origenisque adeo partiaros omnes & defensores, Summa

Summa

Summa sane æquitate cum Adamantio egit Claudius Espencæus in Commentariis in E. A. pistolam ad Titum: nam neque insano occæcatus amore quicquam de fide historiae de- cerpsit, nec erroribus offensus laudes ipsius obsecravit. Plurimum ipsi fuisse fertur ac mul- ta condonasse Vicelius in libro de scriptoribus Ecclesiasticis; quod quidem ex aliena fide refero, nam librum reperire non potui. Reliquorum vero in ornando Origene industriam longo intervallo superavit Gilbertus Genebrardus, Theologus Parisiensis, & Archiepisco- pus deinde Aqueus: nam priores editiones recensuit, & ad vetera cum Græca, tum Latina Bibliothecæ Regiæ exemplaria contulit & emendavit; novam omnium Operum editio- nem molitus est, in eaque multa nondum edita publicavit, Philocaliam in Latinum sermo- nem transtulit; Collectanea Editioni suæ præfixit, in quibus nihil fere prætermisum est,

Ant. Poss. in Appar. Sacr. Jac. Gret. de iure & more prohi. bñi libris malos lib. 10. cap. 11. S. Binet. in libello de salute Ori- genis. Abr. Scult. in Medull. Theol. Pat. 1.6. c.1. & 6.

quod ad purgandum Origenem, & omni absolvendum crimine pertineret. Ultimo præ- fertim Collectaneorum capite selecta quædam Origenis profecutus est dogmata, ab Eccle- siastica norma discrepantia; in iisque tutandis vel excusandis nimium suo in Origenem amori obsecutus est. Æquiores se in rebus ipsius tractandis præbuerunt Antonius Possi- vinus, Jacobus Gretserus, & Stephanus Binetus, veritatem spectantes unam, odio vel ami- rari nihil admodum tribuentes. Incerta vero Abrahami Sculteti ratio, qui postquam de Ori- gene se paucis acturum dixit, quia inter Hæreticos fere potius, quam inter Patres numerat- ur, mox ubi ad ejus doctrinam ventum est & errores, vel à librorum depravatoribus profes- sos ipsos esse censet, vel in iis fluctuasse Origenem demonstrat. Dissimilis illorum Petrus Halloxius Leodiensis, nuperrimus ille Origenis vindex, ipsius vitam, virtutes, & documen- ta libris quatuor fusillime complexus: ad id attentus unum, ut vel integram & orthodoxam, C ac labis immunem Origenis doctrinam fuisse demonstrat; vel si quid veritate victus huius in- hæsisse vitii fateri cogitur, id ut quæsitis undecunque excusationibus diluat.

ORIGENIANORUM ^D LIBER TERTIVS. ORIGENIS SCRIPTA.

Libri tertii partitio.

LIBRUM istum itidem ut priores duos in Capita quatuor dispescimus. I. de Scriptis E Origenis in universum disputat. Quæ, quoniam vel ad Scripturæ interpretationem pertinent, vel sunt peculiaris instituti, in duo genera distribuimus, Exegetica, & Syntagmata. Secundum itaque Caput agit de Origenis Exegeticis, iisque ejus Operibus quibus varias Scripturæ interpretationes ante ipsius ætatem editas complexus est, & ἱερωνυμικὰ appellari queunt. III. versatur circa ejusdem Syntagmata. In Quarto, quo ordine, quibus temporibus lucubratis sint libri Origenis, exquiritur. Subjicitur Appendix de libris Origeni falso adscriptis.

CAPVT PRIMVM.

DISPUTATUR IN UNIVERSUM DE SCRIPTIS ORIGENIS.

I. Stylus Origenis redundans & incultus. **II.** Plus septem ei dicenti aderant notarii: totidem librarii & puellæ opera e jus nitidius exarabant. **III.** Quicumque supersunt Ori- genis Libri, vitiatii & corrupti sunt. **IV.** Sua quibusque Origenis Operibus auctoritas, suus valor assignatur. **V.** De Origenianarum scriptio num numero differitur. **VI.** Qui- bus Scripturæ sanctæ editionibus uti solutus fuerit Origenes, aperitur.

I. REDUN-